

Oslo universitetssykehus HF - Ullevål sykehus
Postboks 4956 Nydalen
0424 OSLO

Deres ref.: 20/23875
Vår ref.: 20/42046-2
Saksbehandler: Jeppe Skullerud Ugland
Dato: 09.02.2021

Svar på spørsmål om forholdet mellom psykisk helsevernloven § 4-10 og pasient- og brukerrettighetsloven § 2-4

HelseDirektoratet viser til henvendelse fra Oslo universitetssykehus HF, Regional seksjon for spiseforstyrrelser (RASP), datert 5. november 2020.

I henvendelsen ønskes det redegjort om forholdet mellom bestemmelsen om overføring i psykisk helsevernloven (phvl.) § 4-10, og pasienters rett til fritt behandlingsvalg, jf. pasient- og brukerrettighetsloven (pbrl.) § 2-4. Det spørres om hvorvidt kontrollkommisjonen kan overprøve sykehusets vurdering av overføring mellom behandlingsnivåer.

RASP (tredjelinje) treffer vedtak om overføring av pasient etter phvl. § 4-10 første ledd, når pasienten vurderes å kunne behandles på et lavere omsorgsnivå ved ordinært psykisk helsevern (andrelinje). Det opplyses at slike vedtak gjentatte ganger blitt overprøvd ved klage fra pasient eller vedkommendes nærmeste pårørende til kontrollkommisjonen, jf. phvl. § 4-10 andre ledd.

Spørsmålet er om kontrollkommisjonen i disse sakene faktisk har myndighet til å overprøve RASP sin vurdering av hva som er riktige behandlingsnivået for en pasient.

HelseDirektoratet vil bemerke:

Pasienter har rett til fritt behandlingsvalg, jf. pbrl. § 2-4. Fritt behandlingsvalg betyr at pasienter selv kan velge *behandlingssted* i spesialisthelsetjenesten. Dette gjelder også for pasienter underlagt tvungent psykisk helsevern, jf. phvl. kapittel 3, så lenge det ikke «[...] vil være uforsvarlig eller i betydelig grad er egnet til å svekke formålet med det tvungne vernet», jf. pbrl. § 2-4 fjerde ledd første punktum. Pasienten kan imidlertid ikke velge behandlingsnivå, jf. pbrl. § 2-4 tredje ledd.

Noen ganger vil en overflytting til nytt behandlingsnivå *samtidig* innebære at pasienten flyttes til annen institusjon, geografisk plassert et annet sted, slik at det skal treffes vedtak etter phvl.

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Jeppe Skullerud Ugland

Postboks , • Besøksadresse: • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

§ 4-10. Dette er aktuelt for pasienter under tvungent vern som er vurdert å ikke lenger ha behov for den spesialiserte helsehjelpen ved RASP, og som skal overføres tilbake til ordinært psykisk helsevern (andrelinje).

Etter phvl. § 4-10 skal det treffes vedtak (som kan påklages) når det skjer overføringer mellom institusjoner: «*Kontrollkommisjonen prøver om vedtaket ut fra hensynet til pasienten, plasseringsalternativer og forholdene ellers fremstår som urimelig.*», jf. § 4-10 andre ledd siste punktum.

I relasjon til retten til fritt behandlingsvalg er det i forarbeidene til phvl. § 4-10 gitt en nærmere presisering av hvor grensen for klageretten skal gå:

«Departementet mener på denne bakgrunn at den avgrensning som følger av pasientrettighetsloven § 2-4 annet ledd om sykehusvalg bør legges til grunn også i spørsmålet om hvor langt klageretten på overføring gjelder». ([Ot.prp.nr.65 \(2005-2006\) pkt. 10.6.4](#))

Avgrensingen det henvises til er at pasienten ikke kan velge *behandlingsnivå*, jf. nåværende pbrl. § 2-4 tredje ledd. Klageretten etter phvl. § 4-10 omfatter derfor ikke *behandlingsnivået* i helsehjelpen som gis.

Det gis deretter følgende anvisning på hva som er kontrollkommisjonens vurderingstema i slike saker:

«Etter departementets vurdering vil det sentrale spørsmål derimot være selve overføringen, og hvilke konsekvenser den får for pasienten, både med hensyn til innholdet i de aktuelle behandlingstilbud, pasientens helsetilstand og andre forhold, for eksempel nærheten til pårørende og annet nettverk. Spørsmålet om hvor pasienten bør behandles vil i stor grad være et faglig spørsmål. I så måte bør behandlingsapparatet ha en viss frihet med hensyn til prioriteringer og faglige vurderinger. Grensen bør derfor gå ved hva som fremstår som urimelig etter en helhetsvurdering». ([Ot.prp.nr.65 \(2005-2006\) pkt. 10.6.4](#))

Spørsmålet om behandlingsnivå er altså et faglig spørsmål som kontrollkommisjonene i utgangspunktet skal avgrense mot i sin overprøving av § 4-10 vedtak. Det vil likevel kunne inngå som et moment i den helhetsvurderingen kommisjonen skal foreta av om vedtaket fremstår som «urimelig», jf. phvl. § 4-10 andre ledd siste punktum.

Vennlig hilsen

Vårin Hellevik e.f.
seniorrådgiver

Jeppe Skullerud Ugland
førstekonsulent

Dokumentet er godkjent elektronisk